



מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תוכניות, הכשרה והשתלמויות

"כל הארץ היתה בירה"

(עזריאל בן זב, ממייסדי בירה)

פעילות מקוונת לקראת י"א באדר – יום בירה

מטרת הפעילות

1. להכיר את סיפורה של הקמת בירה.
2. לדון בערכים שעולים משלושת ניסיונות העלייה לבירה ובמשמעותם בחברה הישראלית כיום.
3. לדון בערך ההתיישבות וברלוונטיות שלו לימינו.

פתיחה

המורה ישאל מה קרה בי"א באדר.

המורה יקרין [מפה של הגליל העליון](#) ויצוין שבתאריך זה אירעו שני מאורעות מכוננים לתקופתם, יום נפילת תל חי (י"א באדר תר"ף, 1920) ויום העלייה לבירה (י"א אדר ה'תש"ו, 1946).

המורה ישאל כיצד קרה שבאותו תאריך בלוח העברי (בהפרש של כמה שנים) אירעו שני אירועים חשובים באותו אזור בארץ? האם זה מקרה או מכוון?

גוף השיעור

חלק א': הכרת סיפורה של בירה

נצפה [בסרטון](#) המספר את סיפורה של בירה (אורכו כ-5 דקות):

שאלות לאחר הצפייה בסרטון

1. אילו פרטים היסטוריים על בירה למדת מהסרטון?
2. מהי תחושתך בעקבות הצפייה בסרטון?





מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תוכניות, הכשרה והשתלמויות

המורה יוסיף מידע היסטורי על הפרשה לפי החלטתו ובהתאמה לשכבת הגיל. חשוב לציין שהאירועים התרחשו לאחר שהסתיימה השואה ובצילה. אפשר להיעזר במידע מאתר [הפלמ"ח](#), בעדותו של [שאל אביגור](#) ובעדויות נוספות המובאות באתר קק"ל, כגון של [יהודה גיל](#) ושל [עזריאל בן דב](#).

חלק ב': מביריה אל ימינו

המורה יצור לוח שיתופי ([פדלט](#)) ויעלה חמישה פוסטים של ציטוטים שנכתבו על אירועי ביריה וחמש תמונות שצולמו בזמן האירועים. המורה יבקש מהתלמידים לסמן "לייק" לפוסט שהם מתחברים אליו ולכתוב תגובה. בתגובה עליהם לנמק מדוע בחרו בפוסט זה.

להלן מקורות לציטוטים ללוח הפדלט (מומלץ לקצור):

1. שירו של הרב משה צבי נריה, "[ביריה הלוא תשאל](#)":
כגון: "ביריה את לנו אור, לעד יהלו חלוציך, מני צינוק יצאו לדרור, בנים – כינור הם לשיריך".
2. שירו של נתן אלתרמן "אדמת ביריה", הטור השביעי, הוצאת עם עובד, 1948, עמ' 319:
השיר במלואו מופיע במהדורות המודפסות וכן [בפייסבוק](#).

להלן שני בתים ממנו:

"הוא שיטח את גופו בשדה מלוא קומה
ועינו כסכין הבריקה.
ואדמת הטרשים, הפראית, הקדומה
אחזה בו, תפסה והחזיקה.
לצבא ניתן צו: "טלטלהו מכאן!
על כורחו על רגליו נקימו!"
אך אדמת הטרשים העזה, בת שטן,
לא רצתה להרפות ממנו..."

ושלוש הוא נתלש

וזורק חזרה,

ושלוש היא נדרה לו נדר,

ושלוש פעמים הגדר נעקרה

ושלוש התייצבה הגדר.

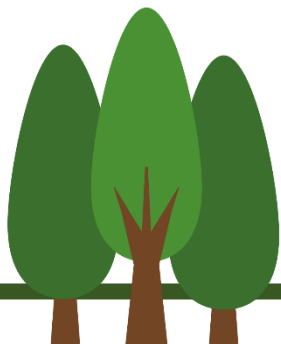
אז אמרו הרואים: במכלול עם עדי

לבושות ארצות לתפארת.

אבל כך,

בגופו של אדם יהודי,

לא תחזיק אדמה אחרת!"





מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תוכניות, הכשרה והשתלמויות

3. דברי מיכאל חזני, איש הציונות הדתית, 1946:

"בימי מצור אלה באה אחדות ישראל לידי גילוי נעלה ביותר, האחדות בהגנה על ציפור נפשו של מפעל התחייה – גאולת הקרקע, לעבדה ולשמרה, הייתה הפעם שלימה ומוחלטת... שכם בשכם צעדו – טיפסו בלילה ההוא: איש הפועל המזרחי ותפילין תחת בית שחיו ליד איש השומר הצעיר, בני תשחורת מהנוער העולה ליד איש העלייה השנייה, סבתות ונכדותיהן, ילידי הארץ וניצולי בוכנוואלד, שלל זרמים, השקפות וגילים שהפכו בין שעה למחנה אחיד ומאוחד."

4. דברי הפלמ"ח בעקבות אירועי ביריה, מתוך: ספר הפלמ"ח, עמ' 648:

"רוח תל חי – יש שהיא עצורה, כבושה ומתאפקת, ויש שהיא עזה, זועמת ופורצת. מחביוני נפש האומה היא עולה, וגאולת האומה – משא נפשה. בביריה נתגלה נס תל חי. ואולם – אל נצהל צהלה פוחזת. לא בכל קטעי המערכה יהיו לנו ניצחונות. השגת מטרותנו השלמה תהיה רצופה גם פגיעות קשות, קרבנות ואי הצלחות. בביריה – נשאף אוויר פסגות להמשכת המאבק העולה."

5. ספר הפלמ"ח, עמ' 647:

"רשת ביריה ריכזה סביבה את מתיחותו והתרגשותו של כל היישוב בארץ. היה ברור לכל שניסיון ביריה, על כל התירוצים שהביא השלטון כהצדקה לפעולתו, עלול לשמש תקדים מסוכן לעתיד, אם יצליח. כל היישוב היה מאוחד בהכרה שעזיבת עמדה פירושה נסיגה מדינית, ושהמלחמה בביריה התנהלה לא על נקודת יישוב אחת אלא על ציפור הנפש של המפעל, על זכותו של העם העברי להיאחז באדמת ארץ ישראל."

6. יהודה בלום, אחד מ-24 תושבי ביריה שנכלאו בעכו, הצהיר בפני בית המשפט הבריטי:

כבוד השופטים, נשק זה נשק מגן הוא. עלינו לשממה כדי לסקל, לנטוע, ולבנות בה ישוב פורח, ובית איתן לנו ולאחינו הנרדפים. כשעלינו לרמות ביריה, ידענו שאנו עולים למקום סכנה. בקרבת הישוב שלנו נהרסה פעמיים נקודה עברית בידי כוחות אפלים, אנשים נרצחו והוצתו חיים. אנו החלטנו לא להפקיר את חיינו ואת חיי ילדינו ומפעלינו להשמדה. ההגנה על עצמנו ומפעלנו היא צורך הכרחי לנו. על זכות זאת איננו יכולים לוותר, אף אם החוק אוסר אותה. היינו מתביישים לעמוד בפניכם כאנשים שאינם יכולים להגן על עצמם. פנינו לעבודה, לבניין ולשלום. נשקנו הוא נשק מגן. בהרגשת צדק וקדושת זכותנו הננו מוכנים לפסק דינכם."

מתוך אתר תנועת בני עקיבא בישראל, [מערך הכנה לקראת העליה לביריה](#).



מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תוכניות, הכשרה והשתלמויות

7. מתוך קטעי יומן ביריה:

"הווי עז כנמר וקל כנשר, רץ כצבי וגיבור כארי לעשות רצון אבינו שבשמים', בזה פתח המחוקק ר' יוסף קארו את החלק המיועד להורות את הלכי החיים לאדם מישראל – את השולחן-ערוך, אורח חיים. כך רשם בשיבתו בודד בין סלעי ביריה אשר בגליל העליון. ראה הפוסק שאי אפשר לקיים מצוות ללא התחדשות פנימית מדי יום ביומו... להזדרז בעוז וזריזות לקראת חובה זו, לא כמצוות אנשים מלומדה, לא שיגרה ונוסח, אלא בכל יום להתפלל בפעם הראשונה בחיים... ובהעפלה השוטפת בגלים אדירים, זו שאינה נרתעת מפני גשמי זעף וברד מצליף, מכוניות משוריינות ורובים מכודנים – דפק הרצון של עם טבוח, עקוב דמים וצמא לחיים, לא להיכנע למכשולים המרובים. זה הרצון הישראלי שיש בו כל אותן התכונות הדרושות לקיום מצוות."

8. "עזריאל בן דב, ממייסדי ביריה:

"ביריה נתנה לי אפשרות להגשים חלום. היום קשה לתאר מה הייתה ביריה בשביל היישוב העברי. כל הארץ הייתה ביריה. אניית מעפילים נקראה ביריה. כשאמרת למישהו שאתה מביריה, נשאו אותך על כפיים. הורינו התגאו בנו, ואת התחושה הזו אני רוצה להוריש לנכדים ולנינים שלי."

מקורות

סעיפים 1-5 לקוחים מערך "[העלייה לביריה](#)" בוויקיפדיה.

סעיפים 6-7 לקוחים ממערך הכנה לקראת העליה לביריה, [תנועת בני עקיבא](#).

סעיף 8 לקוח מאתר קק"ל, [e ירוק](#).

רשימת תמונות לדוגמה

[מעפילים לביריה](#)

[באנו לשתול ולבנות](#)

[ההעפלה לביריה](#)

[ביריה שייכת לנו](#)

[תמונות נוספות מאתר ynet](#)

תמונות מצויות גם בארכיון הצילומים של [קק"ל](#)

דיון בעקבות הלוח השיתופי



מינהל חברה ונוער

אגף תכנים, תוכניות, הכשרה והשתלמויות

1. לאיזה ציטוט או תמונה התחברתם? האם לדבר מה היה לכם קשה להתחבר? פרטו.
2. מהו לדעתכם המסר המרכזי של סיפור ביריה?
3. אילו ערכים עמדו לנגד עיניהם של מקימי ביריה?
4. האם ערכים אלו רלוונטיים גם לימינו? מדוע?
5. עזריאל בן דב, ממייסדי ביריה, אמר: "כל הארץ הייתה ביריה", ומיכאל חזני אמר: "שלל זרמים, השקפות וגילים שהפכו בין שעה למחנה אחיד ומאוחד". האם גם כיום מסוגלים עם ישראל והחברה הישראלית להתאחד סביב מטרה אחת?
6. ביריה היא סיפור של התעקשות על אחיזה בנקודה יהודית למרות התנגדות השלטון הבריטי. האם מוכרים לכם סיפורים דומים מההיסטוריה של העם היהודי בארץ ישראל? מה קרה בהם? מה היו תוצאות ההתעקשות במקרים אלו?
7. האם רעיון ההתיישבות בכל מחיר מוכרים לך מימינו? האם הוא רלוונטי לימינו? נמקו.
8. אילו ערכים שעולים מסיפור ביריה יכולים בני נוער לאמץ? (התיישבות, דבקות במטרה, אמונה בדרך, מסירות, חברות, חבירה למטרה משותפת של חלקים שונים בחברה ועוד).

סיכום

המורה יספר שמידי שנה בשנה, בי"א באדר, עולים חניכי תנועת "בני עקיבא" לביריה כדי להזכיר את ערך המעשה ההוא. המורה ישאל:

האם ועד כמה, לדעתכם, חשוב לציין את יום העלייה לביריה בלוח השנה העברי? באיזו דרך ראוי לציין?

הערה: באתר תנועת בני עקיבא יש [מערך הכנה לקראת העלייה לביריה](#), ובסופו משחק תפקידים שמדמה את הדילמה שבהתעקשות על אחיזה בביריה למרות התנגדות השלטונות. המשחק בנוי מדמויות שכל אחת מהן מייצגת פן שונה בדילמה. אפשר לשלב פעילות זו במקום לוח הפדלט: לפתוח בסרטון ובהקניית ידע, לחלק את הכיתה לחדרים ולתת לכל קבוצה ללמוד את העמדה שלה, לחזור למליאה ולקיים את משחק התפקידים בנושא. בסיכום, אפשר להשתמש בחלק מהשאלות המוצעות לעיל לדיון ולעמוד על המסרים ועל הערכים העולים מהדילמה ועל משמעותם לימינו.

כתבה: שלומית לנגבוים

עריכה לשונית: אפרת חבה